

Ve dnech 14.-16. 10. 2008 proběhla v posádce Liberec, v reprezentativních prostorech hotelu Babylon, prestižní mezinárodní „3rd Commandant and Commanders Conference“ nejvyšších představitelů a odborníků v oblasti CBRN defence [1] nejen z řad států NATO, ale i nečlenských zemí. Motto konference, „Národní pohled na aktuální hrozby zneužití zbraní hromadného ničení“, reflektovalo na současné vnímání reálných hrozeb tak, jak jsou charakterizovány strategickými koncepčními dokumenty.

Hlavním pořadatelem konference bylo oddělení chemického vojska sekce rozvoje druhů sil – operační sekce MO v čele s náčelníkem chemického vojska AČR plk. gšt. Ing. Jiřím Gajdošem. Na jejím pořádání se dále podílelo Centre of Excellence (COE) ve Vyškově, 31. brigáda radiální, chemické a biologické ochrany v Liberci, Ústav ochrany proti zbraním hromadného ničení Univerzity obrany (ÚOPZHN) ve Vyškově, Centrum biologické ochrany (CBO) v Těchoníně, oddělení chemického vojska společných sil, Asociace obranného průmyslu zastoupená společností CZECH NBC TEAM, která vystupuje jako nezávislé sdružení výhradně českých společností a firem, a v neposlední řadě Vojenský opravárenský podnik (VOP) 026 Šternberk.

Nad pořádáním konference převzali záštitu první zástupce náčelníka Generálního štábu generálmajor Ing. Josef Prokš a zástupce Agentury pro ochranu proti zbraním hromadného ničení NATO pan William R. Puttmann.

Na konferenci se sešlo celkem 59 odborníků ze šestnácti zemí světa, Evropy, Asie, Ameriky a zástupců NATO. Svá národní vystoupení s pohledem na problematiku šíření a ochrany proti zbraním hromadného ničení v prvním a třetím dni přednesli například zástupci Japonska, České republiky, Bulharska či USA. Druhý den konference byl vyhrazen ukázkám českých národních schopností v oblasti ochrany proti zbraním hromadného ničení v rámci tak zvaného „národního dne“. Pro účastníky konference byly připraveny celkem tři ukázky.

První z nich se konala v Centru biologické ochrany v Těchoníně. Toto specializované zdravotnické zařízení světové úrovně je schopno poskytnout v případě potřeby nezbytnou péči a bezpečnou izolaci vojenským i civilním osobám nakaženým zvláště nebezpečnými infekcemi jako jsou například různé exotické nemoci či nákazy vyvolané biologickými zbraněmi. Součástí zařízení je i odpovídající laboratorní, výcvikové a technické zázemí, které umožňuje zajištění stupňů biologické ochrany BSL 3 a BSL 4 [2].

Druhá ukázka byla věnována expozici výrobků českého obranného průmyslu se zaměřením na oblast ochrany proti chemickým, biologickým, jaderným a radiologickým zbraním a průmyslovým škodlivinám. Účastníci konference potvrdili, že české výrobky mají v tomto oboru světovou úroveň, která umožňuje jejich prosazení i na zahraničních trzích. Účastníky zaujaly například moderní hermetické i nehermetické ochranné oděvy a z nich zejména expozice oděvů, které je možné prát bez ztráty jejich ochranných vlastností. Velký zájem dále vyvolaly

ukázky speciálních druhů filtrů k ochranným maskám, poskytujícím ochranu proti širokému spektru bojových látek i průmyslových škodlivin.

Závěrem programu „národního dne“ pak byla dynamická ukázka schopností 31. brigády radiační, chemické a biologické ochrany Liberec. V rámci ukázky byl proveden simulovaný zásah vojáků na záchranu obětí nalézajících se uvnitř budovy po výbuchu bomby obsahující nebezpečné látky. Také v tomto případě byla hosty konference vysoce oceněna profesionalita, s níž liberečtí vojáci simulovanou ukázkou zvládli a znovu potvrdili, že díky náročnému výcviku patří mezi nejlépe připravené jednotky.

Celkem bylo předneseno 19 vystoupení v anglickém jazyce bez simultánního tlumočení. Jednotlivé bloky moderoval mjr. Ing. David Martínek z Velitelství společných sil.

V průběhu jednání konference se diskutovala nejrůznější problematika týkající se CBRN hrozeb a řešení jejich následků, a to v rámci formálních, tak i neformálních setkání.

Závěry konference

V závěru jednání byly stanoveny závěry konference a **směry možného rozvoje spolupráce**, a to především na mezinárodní úrovni. Z většiny příspěvků konference jasně vyplynulo, že armádní CBRN jednotky, útvary a svazky se po celém světě mění a reagují tak na dlouhodobý postupný vývoj potencionálních bezpečnostních rizik. Bylo konstatováno, že mírně do pozadí se dostává období přípravy vojenských chemiků na masové nasazení při velkých konfliktech typu jaderných válek.

Jako současná priorita se jeví spíše výstavba menších, mobilních týmů schopných pružně a rychlé reakce na široké spektrum událostí. Ty je dnes třeba řešit ve spolupráci s civilními záchrannými složkami i v rámci mezinárodní spolupráce při událostech velkého významu a v zahraničních misích.

Bylo konstatováno, že významnou výzvou pro všechny vojenské chemiky stále zůstává **reálná možnost zneužití CBRN prostředků teroristickými aktivisty**, a to nejen v dnešní době, ale i v budoucnu. Možnost jejich zneužití byla a je považována všemi přítomnými odborníky za stále reálnou. Všichni přítomní odborníci se shodli, že na předních místech jsou přirozené hrozby chemických, biologických či jaderných havárií vzniklých v důsledku přírodních katastrof či provozních závad na výrobních zařízeních nebo při operační činnosti vojsk. Je nutné kalkulovat i se skutečností možnosti šíření epidemií exotických chorob ve světě.

Čeští vojenští chemici ale i ostatní zainteresovaní specialisté se shodli, že přestože na Českou republiku v současnosti podobné hrozby bezprostředně nedoléhají, je nutné, abychom na ně byli náležitě připraveni, a to nejenom dobře vycvičeným, ale zejména vzdělaným personálem a okamžitě použitelným špičkovým vybavením.

Diskuze v oblasti **přípravy a vzdělávání personálu** byly vnímány přítomnými odborníky za zásadní. Bylo zdůrazněno, že podobně jak se mění civilní prostředí a s tím související bezpečnostní rizika, vnímá vojenská věda citlivě i změny ve vedení soudobé bojové a operační činnosti. I přesto, že se díky koncentrovanému úsilí světového společenství daří stále snižovat nebezpečí použití zbraní hromadného ničení, tak úloha vojenských chemiků při ochraně vojsk a civilního obyvatelstva je i přesto do budoucna jednoznačně nezastupitelná.

S postupující industrializací se prakticky v každé operaci může nejenom samotný voják, ale i celá vojenská uskupení setkat s nebezpečnými průmyslovými toxickými látkami či nejrůznějším biologickým materiálem. To klade především zvýšené nároky na schopnosti průzkumu, detekce, identifikace a stanovení konkrétních nebezpečných, vysoce toxických substancí.

Zejména tvorba mezinárodních úkolových uskupení do sebe integruje požadavky organizace uceleného systému vzdělání a následného výcviku či školení chemických specialistů. Jejich specializace musí splňovat požadavky na znalost vedení soudobých operací ve vztahu ke zbráním hromadného ničení, a to v celém spektru jejich použití a ochrany proti nim.

Z celého spektra řešené problematiky byl hlavní důraz kladen na interoperabilitu používaných **ochranných a dekontaminačních prostředků**.

Z výše uvedených argumentů plyne jasný závěr, který byl vysloven hlavním pořadatelem konference plk. gšt. Ing. Jiřím Gajdošem:

„Spolupracujeme a budeme i nadále spolupracovat na mezinárodní úrovni velitelů a náčelníků chemických vojsk, specializovaných škol a chemických jednotek, abychom učinili naši ochranu proti chemickým, biologickým, jaderným a radiologickým zbráním a toxickým průmyslovým látkám ještě účinnější.“

Bylo zdůrazněno, že zásadní témata – jako například možnosti společného realistického výcviku, spolupráce s civilními záchranými složkami, harmonizace vzdělávacích programů a výzkumu včetně sdílení informací o konkrétních výstupech, nové trendy v biologické ochraně, či výměna praktických zkušeností z reálných nasazení chemických jednotek v operacích, kontrola šíření zbraní hromadného ničení a boj proti mezinárodnímu terorismu – budou i nadále diskutována a podrobně sledována. I proto se na závěr konference náčelník chemického vojska AČR plk. gšt. Ing. Jiří Gajdoš rozloučil s účastníky slovy: „Na brzkou shledanou v říjnu 2009 v bulharském Plovdivu na 4th International CBRN Commandant a Commanders Conference.“

Z jednání konference byl vydán elektronický (CD) sborník příspěvků konference. Zájemci o jeho zaslání se mohou obrátit na elektronickou adresu Pavel.Otrisal@unob.cz.

Poznámky k textu:

- [1] **CBRN** (chemical, biological, radiological and nuclear) defence – obrana proti chemickým, biologickým, radiacním a nukleárním hrozbám. Tento pojem se stále více používá místo tradičního termínu zbraně hromadného ničení, ZHN. Z hlediska obsahu jsou oba pojmy přibližně rovnocenné, ale CBRN v sobě zahrnuje i nebezpečí vyplývající z průmyslových a jiných, náhodných nebo záměrně způsobených havárií chemických a radiačních provozů a zařízení.
- [2] Podle v současné době platného dělení rozeznáváme čtyři typy biologické ochrany: 1. stupeň biologické ochrany – **Biosafety level 1 (BSL1)** – je určen pro práci s málo infekčními a nebezpečnými původci infekčních onemocnění, mezi které patří převážně bakterie například salmonela a mnohé ostatní enterobakterie, stafylokoky a streptokoky, pneumokoky – souhrnně původci běžných infekčních onemocnění jako jsou průjemy či angíny dále všemi původci parazitárních onemocnění – tasemnice, svalovci či roupy. 2. stupeň biologické ochrany – **Biosafety level 2 (BSL2)** – je specializován pro infekčnější původce onemocnění, proti kterým však existuje účinná a nenáročná léčba. Mezi tento typ původců patří i mnohé viry – například virus chřipky, virus infekční hepatitidy a dále mnozí další původci včetně nebezpečnějších variant (virulentnějších kmenů) původců běžně zařazených na BSL 1 např. beta hemolytický streptokok. 3. stupeň biologické ochrany – **Biosafety level 3 (BSL3)** – je určen pro rutinní manipulaci s nebezpečnými původci nákaz. Protože proti těmto původcům mnohdy neexistuje účinná léčba je vyžadováno mnohonásobné očkování. Mezi původce zařazené na BSL 3 patří virus HIV, virus klíšťové meningoencefalitidy či bakteriální původci tyfu a antraxu. 4. stupeň biologické ochrany – **Biosafety level 4 (BSL4)** – je určen pro speciální manipulaci s vysoce infekčními původci onemocnění proti nimž neexistuje účinná léčba ani očkování. Sem řadíme například virus Ebola, virus Lassa, virus SARS, hantaviry a mnohé ostatní převážně virové původce např. akutních respiračních selhání či hemoragických horeček, http://www.valka.cz/clanek_10823.html.